

Samenwerking onderwijs en gemeenten in ontwikkeling

Verkenning in de aansluiting van de wijkaanpak op het voortgezet onderwijs

Om kinderen, jongeren en gezinnen eerder en beter te kunnen helpen, moet de ondersteuning op school en thuis of in de wijk goed op elkaar aansluiten. Maar hoe doe je dat? En gebeurt het al? Samenwerken vanuit één plan, dat is de opdracht vanuit de Wet passend onderwijs en de Jeugdwet. Het Nederlands Jeugdinstituut heeft in zomer 2015 de directeuren van de samenwerkingsverbanden voortgezet onderwijs bevroegd over de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp. De antwoorden zijn geanalyseerd op basis van 27 ingevulde vragenlijsten. In deze factsheet heeft het NJi de uitslag van die vragenlijsten uitgewerkt.

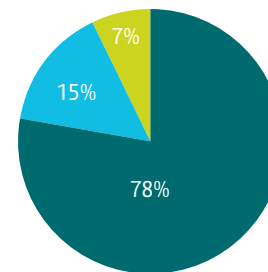
De gemeenten van de 27 samenwerkingsverbanden

Anders dan in het primair onderwijs komen leerlingen in het voortgezet (speciaal) onderwijs vaak uit meerdere wijken of gemeenten. Om ondersteuning vanuit jeugdhulp te kunnen bieden, moeten er daardoor vaak contacten gelegd worden met meerdere wijkteams. Hierdoor heeft het voortgezet onderwijs wat betreft de aansluiting met jeugdhulp, een extra uitdaging om de samenwerking effectief vorm te geven.

Aansluiting onderwijs met jeugdhulp

Alle respondenten geven aan dat binnen de ondersteuningsstructuur van de school een vast contactpersoon is aangewezen die verantwoordelijk is voor de aansluiting met jeugd- en gezinsgeneralisten vanuit wijkteams. Deze contactpersoon is vaak de schoolmaatschappelijk werker of zorgcoördinator. Het merendeel van de respondenten (78 %) geeft aan dat de aansluiting met jeugdhulp een vast onderdeel van de ondersteuningsstructuur van de school is.

Figuur 1. In het onderwijs is de aansluiting met jeugdhulp een vast onderdeel van de ondersteuningsstructuur.

■ Ja ■ Nee ■ Weet ik niet

Succesfactoren in de aansluiting zijn:

- ❖ Goede contacten en afspraken tussen het samenwerkingsverband, gemeenten, scholen en instanties.
- ❖ Een vast contactpersoon die een aantal uren op de school aanwezig is.

Directeur van samenwerkingsverband: *'De zorgcoördinator heeft een sleutelpositie gekregen. Het samenwerkingsverband heeft uitgesproken dat de zorgcoördinator degene is waar alle onderwijsondersteuning gecoördineerd wordt. Hij is dan ook altijd verantwoordelijk voor en gemandateerd om aanvragen voor extra ondersteuning te doen en is DE contactpersoon richting jeugdhulp.'*

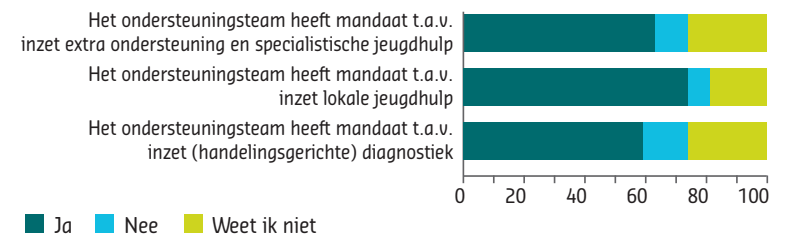
Knelpunten:

- ❖ Ondanks dat de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp op papier/beleidsmatig lijkt geregeld, is het in de praktijk nog vaak zoeken.
- ❖ De vo-scholen hebben te maken met meerdere wijkteams/gemeenten: die verschillende werkwijzen hanteren.
- ❖ De taken, rollen en verantwoordelijkheden zijn niet eenduidig gedefinieerd waardoor er onduidelijkheid heerst.

Mandaat van het professionele netwerk in toeleiding

Er zijn grote verschillen in het mandaat van het ondersteuningsteam als het gaat om de inzet van (handelings)gerichte diagnostiek, lokale jeugdhulp en extra ondersteuning en specialistische jeugdhulp (figuur 2). In een derde van alle gevallen blijkt het niet duidelijk te zijn wie het mandaat heeft.

Figuur 2. Mandaat van het ondersteuningsteam

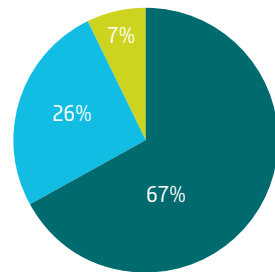
Onderwijs en jeugdhulp hebben elkaar nodig voor het wegen en analyseren van signalen, het vaststellen van een passend aanbod en het organiseren daarvan. Wanneer zij de signalen bij elkaar brengen of delen, ontstaat een brede blik op de situatie. Juist voor jeugdigen met extra ondersteuningsbehoeften zijn een doorgaande pedagogische lijn, onderwijslijn en continuïteit in de ondersteuning van kind en gezin van groot belang.

Samenwerking onderwijs met leerplicht en jgz

Bij twee derde van de ondervraagde samenwerkingsverbanden zijn afspraken over een samenhangende aanpak van ziekteverzuim door school, jeugdgezondheidszorg (jgz) en leerplicht geborgd. Er zijn multidisciplinaire overleggen, vaste (preventieve) spreekuren en protocollen over hoe men het beste kan handelen. Wanneer afspraken niet geborgd zijn, benoemt men hiervoor diverse redenen:

- ❖ ‘Scholen denken verschillend over verzuimregistratie en -aanpak. Registratie en toezicht blijft de meest kwetsbare schakel.’
- ❖ ‘De aanpak van onderwijs, leerplicht en jgz ligt niet altijd op dezelfde lijn, onder andere door tijdsdruk.’

Figuur 3. Afspraken zijn geborgd in samenhangende aanpak van ziekteverzuim.

■ Ja ■ Nee ■ Weet ik niet

Merendeel van de respondenten (93 procent) geeft aan dat leerplicht een vast onderdeel is van de ondersteuningsstructuur.

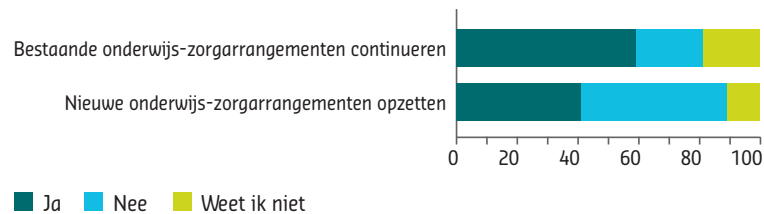
Onderwijs-zorgarrangementen in ontwikkeling

Als een leerling een combinatie van onderwijs en zorg op school krijgt, spreken we van onderwijs-zorgarrangementen. Een onderwijs-zorgarrangement is altijd maatwerk: de behoefte van de leerling of een groep leerlingen bepaalt de aard van het arrangement.

In de meeste samenwerkingsverbanden worden bestaande onderwijs-zorgarrangementen voortgezet of nieuwe onderwijs-zorgarrangementen opgezet in regulier en/of speciaal onderwijs. Een kwart geeft aan dat onderwijs-zorgarrangementen niet gecontinueerd worden. Als reactie geven zij aan dat het opzetten van een onderwijs-zorgarrangement complex is en dat er nog verder geïnventariseerd en uitgewerkt moet worden. Men benoemt dat de wil om samen te werken en oplossingen te vinden er zijn, maar er drempels worden ervaren vanuit wetgeving zoals onderwijstijd, regels rondom ontheffing, vrijstelling, dubbele bekostiging.

Directeur van samenwerkingsverband: *‘Wanneer een leerling tijdelijk elders onderwijs volgt, gaat (in principe) de leerling gewoon weer terug naar regulier onderwijs. De school van herkomst blijft bemoeienis houden met de leerling.’*

Figuur 4. Onderwijs-zorgarrangementen continueren en/of opzetten

Directeur van samenwerkingsverband:

‘De samenwerking tussen onderwijs en gemeenten is bij ons volop in ontwikkeling. Ondanks de ingewikkelde processen waarin de gemeenten verkeren als het gaat om de transities, maken we er samen het beste van.’

Meer informatie?

www.nji.nl/Passend-onderwijs-en-jeugdhulp
www.kennisnetjeugd.nl/werkgroep/72-school-en-wijk-verbonden

Nederlands Jeugdinstituut
 Catharijnesingel 47
 3511 GC Utrecht

Contactpersoon: Chaja Deen
 E. c.deen@nji.nl,
 T. (030) 230 64 83
 M. 06 2429 6045

© 2015 Nederlands Jeugdinstituut